AFGØRELSER

KOMMISSIONENS AFGØRELSE (EU) 2018/563

af 20. november 2017

om statsstøtte SA.34308 (2013/C) (ex 2013/NN), som Den Hellenske Republik har gennemført til fordel for Hellenic Defence Systems S.A. (EAS — Ellinika Amyntika Systimata)

(meddelt under nummer C(2017) 7361)

(Kun den engelske udgave er autentisk)

(EØS-relevant tekst)

EUROPA-KOMMISSIONEN HAR —

under henvisning til traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, særlig artikel 108, stk. 2, første afsnit,

under henvisning til aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, særlig artikel 62, stk. 1, litra a),

efter at have opfordret interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger i henhold til ovenstående bestemmelser ([1]), og

ud fra følgende betragtninger:

1. SAGSFORLØB

(1) I forbindelse med landets økonomiske tilpasningsprogram har Grækenland gennemført et privatiseringsprogram ([2]). Hellenic Defence Systems S.A. (i det følgende benævnt »HDS«), som er en statsejet virksomhed, blev oprindeligt medtaget med henblik på privatisering.

(2) I januar 2012 underrettede den græske privatiseringsfond (Den Hellenske Republik Asset Udviklingsfond — HRADF) ([3]) Kommissionen om den foreslåede privatisering af HDS. For at afklare, om der i den forbindelse kunne opstå problemer vedrørende statsstøtte, åbnede Kommissionen på eget initiativ en sag og iværksatte en indledende undersøgelse den 1. februar 2012.

(3) Undersøgelsen viste, at HDS måske har nydt godt af statslige foranstaltninger på et tidligere tidspunkt. Kommissionen anmodede om oplysninger i breve dateret den 16. februar 2012 og den 4. april 2012, i en e-mail dateret den 10. april 2012 og i breve dateret den 4. maj 2012, den 4. juli 2012 og den 24. juli 2012. De græske myndigheder svarede den 9. marts 2012, den 18. juli 2012 og den 20. august 2012. Der blev afholdt møder mellem Kommissionens tjenestegrene og repræsentanter for de græske myndigheder og HRADF den 26. marts 2012, den 30. april 2012 og den 11. september 2012.

(4) Ved brev af 6. marts 2013 (herefter »afgørelsen af 6. marts 2013«) meddelte Kommissionen Grækenland sin beslutning om — for så vidt angår visse støtteforanstaltninger, som beskrives i afsnit 2.2 — at indlede proceduren efter artikel 108, stk. 2, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (»TEUF«) (herefter »den formelle undersøgelsesprocedure).

(5) Kommissionens afgørelse af 6. marts 2013 om at indlede proceduren blev offentliggjort i *Den Europæiske Unions Tidende* ([4]). Kommissionen opfordrede de græske myndigheder og interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger til de omhandlede støtteforanstaltninger.

(6) Kommissionen modtog bemærkninger fra de græske myndigheder den 1. juli 2013. Kommissionen har ikke modtaget bemærkninger fra interesserede parter.

([1]) EUT C 152 af 30.5.2013, s. 1.
([2]) Se Second Economic Adjustment Programme for Greece — First Review December 2012, http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2012/pdf/ocp123_en.pdf
([3]) Den Hellenske Republik Asset Udviklingsfond (HRADF) er et »Société Anonyme« (S.A.), som blev etableret den 1. juli 2011 for at forvalte privatiseringsprocessen.
([4]) Jf. fodnote 1.

(7) Kommissionen anmodede om yderligere oplysninger fra Grækenland i breve dateret 23. juli 2013, 21. august 2014, 11. november 2014, 28. januar 2016, 27. maj 2016 og 8. juni 2017. De græske myndigheder svarede den 7. august 2013, 22. september 2014, 16. december 2014, 25. februar 2016, 24. juni 2016, 17. november 2016 og 3. juli 2017. I perioden fra august 2013 til august 2014 fremlagde de græske myndigheder desuden i flere tilfælde yderligere oplysninger, navnlig om opdelingen af HDS' aktiviteter i civile og militære aktiviteter. Flere møder mellem Kommissionens tjenestegrene og repræsentanter for de græske myndigheder fandt sted i september 2013 i Athen. Derudover afholdt Kommissionens tjenestegrene og de græske myndigheder en telefonkonference den 17. marts 2016.

(8) I et brev dateret 30. marts 2017 accepterede de græske myndigheder, at nærværende afgørelse vedtages og offentliggøres på engelsk.

2. DETALJERET BESKRIVELSE AF STØTTEN

2.1. **Støttemodtageren**

2.1.1. *Præsentation af HDS*

(9) HDS var en virksomhed, der beskæftigede sig med fremstilling af forsvarsrelaterede produkter og produkter til civil brug. 99,8 % af virksomheden var ejet af den græske stat, mens 0,18 % tilhørte Piræus Bank (et privat pengeinstitut) og 0,02 % var ejet af enkeltpersoner. HDS blev etableret i 2004 efter sammenlægningen af »Greek Powder and Cartridge Company SA« (»PYRKAL«) og »Hellenic Arms Industry SA« (»EBO«). Den 31. juli 2011 havde HDS omkring 1 000 medarbejdere, og der var således tale om en stor virksomhed ([5]). Ifølge de græske myndigheder var virksomhedens produktion udtrykt som gennemsnitlig procentdel af omsætningen i perioden 2004-2011 fordelt således:

a) Militær produktion ([6]): 94,34 %;

b) Civil produktion ([7]): 5,66 %.

(10) HDS havde fem industrianlæg forskellige steder i Grækenland: […] (*) Den civile produktion fandt sted på en fabrik ved Lavrion-industrianlægget og en produktionslinje ved Hymettus-anlægget.

(11) HDS havde to primære 100 % ejede datterselskaber, nemlig Electromechanica Kymi Ltd, der fremstillede produkter med dobbelt anvendelse ([8]), og Ipiros Metalworks Industry SA, som fremstillede produkter til civil brug ([9]), samt ni mindre virksomheder.

(12) I nærværende afgørelse refererer Kommissionen til HDS på koncernniveau.

2.1.2. *HDS' økonomiske resultater*

(13) Af tabel 1 fremgår de oplysninger, som de græske myndigheder har fremlagt om HDS' økonomiske nøgletal i den periode, som er omfattet af de foranstaltninger, der undersøges i afgørelsen af 6. marts 2013, dvs. 2004-2011.

Tabel 1

HDS' økonomiske nøgletal for 2004-2011 på koncernniveau (i mio. EUR)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Omsætning	97,3	91,4	94,7	63,8	62,1	53,9	31,3	39,2
Resultat før skat	– 132,1	– 94,7	– 110,5	– 118,9	– 146,9	– 173	– 138,7	10,9

([5]) Kommissionens henstilling 2003/361/EF af 6. maj 2003 om definitionen af mikrovirksomheder, små og mellemstore virksomheder (EUT L 124 af 20.5.2003, s. 36).
([6]) Inkl. infanterivåben, ammunition, våbensystemer og brændstoftanke til luftfartøjer.
([7]) Inkl. små pistoler, sprængstoffer til bygge- og anlægsarbejde samt fyrværkeri.
(*) […] forretningshemmeligheder
([8]) Uniformer og tilbehør.
([9]) Fremstilling af kobberlegeringer til møntrondeller osv.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Tegnet kapital	400,3	461,4	489,0	493,0	493,0	493,0	493,0	651,2
Egenkapital	41,2	7,7	– 75,3	– 282,7	– 418,7	– 594,0	– 676,3	– 537,7
Tab fra tidligere år	215,96	348,06	442,7	553,2	672,1	819,0	992,0	1 130,7

Kilde: Brev af 3. juli 2017 fra de græske myndigheder

2.2. **Beskrivelse af foranstaltningerne**

(14) I afgørelsen af 6. marts 2013 meddelte Kommissionen Grækenland sin beslutning om at indlede den formelle undersøgelsesprocedure vedrørende følgende tre foranstaltninger.

2.2.1. *Foranstaltning 1: Statsgarantier*

(15) Ifølge de oplysninger, som de græske myndigheder har fremlagt, stillede staten mellem 2004 og 2011 garantier for 11 lån til HDS fra flere banker, som havde base i Grækenland. Der var fastsat forskellige rentesatser for en garantipræmie (»afgift«) på 1 %, som skulle betales til den græske stat sammen med betalingen af afdragene på lånene til bankerne. De græske myndigheder har forklaret, at ingen aktiver blev stillet som sikkerhed for disse lån. Lånene har tilsyneladende beløbet sig til i alt 942,05 mio. EUR, hvoraf HDS har misligholdt lån til en samlet værdi på mere end 246 mio. EUR, hvilket har udløst de respektive statsgarantier. Ingen af disse statsgarantier er blevet anmeldt til Kommissionen med henblik på en vurdering af, om der var tale om statsstøtte.

(16) I deres breve af 9. marts 2012 og 3. juli 2017 fremlagde de græske myndigheder en liste over statsgarantierne og misligholdte betalinger. Disse fremgår af tabel 2 og 3:

Tabel 2

Græske statsgarantier for lån til HDS

State Guaranteed Loans								
Notice	Bank	Type of Loan	Disburse-ment Date	Date of Guarantee Granted	Commission Fee (%)	Total Amount	Duration	Interest rate
Amounts in EUR								
1	National Bank	Bond loan	2009	23.7.2009 (GOVERNMENT GAZETTE 1554/28-9-2009)	1	195 000 000	5 years	2,6055 % + 1,85 %
2	National Bank	Loan	2005	17.3.2005 (GOVERNMENT GAZETTE 387/24-3-2005)	1	30 000 000	10 years	3,54 % + 0,14 %
3	Alpha bank	Bond loan	2006	18.4.2006 (GOVERNMENT GAZETTE 550/3-5-2006)	1	164 000 000	12 years	4,019 % + 0,12 %

State Guaranteed Loans								
Notice	Bank	Type of Loan	Disburse-ment Date	Date of Guarantee Granted	Commission Fee (%)	Total Amount	Duration	Interest rate
4	National Bank	Loan	2004	3.3.2004 (GOVERNMENT GAZETTE 494/5-3-2004)	1	10 000 000	10 years	EUR 6M + 0,135 %
5	National Bank	Bond loan	2008	21.4.2008 (GOVERNMENT GAZETTE 788/6-5-2007)	1	213 000 000	15 years	4,63 % + 0,29 %
6	Emporiki Bank	Bond loan	2007	25.4.2007 (GOVERNMENT GAZETTE 720/8-5-2007)	1	175 000 000	20 years	4,605 % + 0,06 %
7	National Bank	Loan	2004	15.12.2004 (GOVERNMENT GAZETTE 1886/20-12-2004)	1	15 050 000	10 years	3,36 % + 0,14 %
8	National Bank	Loan	2004	21.6.2004 (GOVERNMENT GAZETTE 963/28-6-2004)	1	40 000 000	10 years	EUR 6M + 0,135 %
9	Alpha bank	Loan	2005	28.6.2005 (GOVERNMENT GAZETTE 911/4-7-2005)	1	60 000 000	10 years	2,974 % + 0,09 %
10	National Bank, Alpha bank, EFG Eurobank	Bond loan	2011	29.7.2011 (GOVERNMENT GAZETTE 1823/12-8-2011)	1	30 000 000	2 years	9,70 %
11	Tbank	Bond loan	2011	4.11.2011 (GOVERNMENT GAZETTE 2495/4-11-2011)	1	10 000 000	2 years	12 %
Total						**942 050 000**		

Kilde: Breve fra de græske myndigheder af 9. marts 2012 og 3. juli 2017

Tabel 3

Betalinger fra den græske stat for garanterede lån, som HDS har misligholdt

Dato for misligholdelse	Betaling (beløb i EUR)
2004	
[…]	
I alt	**583 288,89**
2005	
[…]	
I alt	**3 449 021,79**
2006	
[…]	
I alt	**4 703 698,18**
2007	
[…]	
I alt	**15 307 189,45**

Dato for misligholdelse	Betaling (beløb i EUR)
2008	
[…]	
I alt	**10 953 074,99**
2009	
[…]	
I alt	**31 578 868,23**
2010	
[…]	
I alt	**89 679 233,21**
2011	
[…]	
I alt	**90 305 615,31**

Kilde: Brev fra de græske myndigheder af 9. marts 2012

2.2.2. *Foranstaltning 2: Tilskud i 2003*

(17) Ifølge de græske myndigheder ydede staten i 2003 et tilskud til HDS på 10 mio. EUR til gennemførelse af en investeringsplan […], som udelukkende vedrørte militær produktion. Dette tilskud blev ikke anmeldt til Kommissionen med henblik på en vurdering af, om der var tale om statsstøtte.

2.2.3. *Foranstaltning 3: Kapitaludvidelser i 2011*

(18) Det fremgår af HDS' årsregnskab fra december 2011, at virksomhedens aktiekapital blev forøget med 158,2 mio. EUR i 2011.

(19) Navnlig bør det nævnes, at der ifølge HDS' halvårlige beretning fra juni 2011 blev foretaget to kapitalforhøjelser i første halvdel af 2011, nemlig én på 50,6 mio. EUR (i marts 2011) og én på 62,5 mio. EUR (i maj 2011). Ud af den samlede forøgelse af aktiekapitalen på 158,2 mio. EUR i 2011 blev der foretaget en tredje kapitalforhøjelse på 45,1 mio. EUR i anden halvdel af 2011. Kun staten bidrog som hovedaktionær til disse kapitalforhøjelser.

2.3. **Begrundelse for indledning af proceduren**

(20) I afgørelsen af 6. marts 2013 konkluderede Kommissionen indledningsvis, at de tre ikke anmeldte foranstaltninger kunne tilregnes Grækenland, idet midlerne blev ydet ved brug af statslige ressourcer og var af selektiv art. Desuden kunne de fordreje konkurrencen og påvirke handelen inden for Fællesskabet. Endvidere nåede Kommissionen frem til den foreløbige konklusion, at HDS var en kriseramt virksomhed som omhandlet i rammebestemmelserne for statsstøtte til redning og omstrukturering fra 2004 ([10]), da ovennævnte foranstaltninger blev truffet. Kommissionen var i tvivl om, hvorvidt en markedsøkonomisk investor ville have ydet denne støtte (garantier, tilskud og kapitalforhøjelser) til HDS. Kommissionen konkluderede således i første omgang, at de tre foranstaltninger indrømmede HDS en fordel.

([10]) Meddelelse fra Kommissionen — Fællesskabets rammebestemmelser for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder (EUT C 244 af 1.10.2004, s. 2).

(21) Kommissionen bemærkede desuden, at HDS hovedsageligt fremstillede produkter af militær art til den græske hær, men at Grækenland aldrig havde lagt artikel 346, stk. 1, litra b), i TEUF til grund eller formelt havde påberåbt sig anvendelse af denne artikel under den indledende undersøgelse af sagen, og at der derfor ikke kunne tages hensyn til artiklen ved vurderingen på det pågældende tidspunkt.

(22) På denne baggrund konkluderede Kommissionen indledningsvis, at de tre foranstaltninger udgør statsstøtte i henhold til artikel 107, stk. 1, i TEUF. Kommissionen rejste endvidere tvivl om, hvorvidt denne støtte er forenelig med det indre marked og navnlig rammebestemmelserne for statsstøtte til redning og omstrukturering fra 2004, som på daværende tidspunkt udgjorde og fortsat udgør de relevante retlige rammer for vurdering af statsstøtte til kriseramte virksomheder, som er ydet mellem 2004 og 2011.

3. BEMÆRKNINGER FRA GRÆKENLAND

3.1. Skelnen mellem militær og civil produktion — Grækenlands væsentlige sikkerhedsinteresser

(23) I deres bemærkninger i forbindelse med den formelle undersøgelsesprocedure hævdede de græske myndigheder, at formålet med de tre foranstaltninger udelukkende var at understøtte HDS' militære produktion, og at de som helhed var nødvendige for at beskytte Grækenlands væsentlige sikkerhedsinteresser.

(24) De græske myndigheder fremlagde en udspecificeret oversigt over virksomhedens samlede indtægter for perioden 2004-2011. Denne oversigt viste, at 91,23 % af de samlede indtægter på 482,4 mio. EUR stammede fra kontrakter om militære produkter, der blev solgt til de græske væbnede styrker, eller vedrørte forpligtelser hos de græske væbnede styrker og det nationale forsvar og sikkerhedsberedskab. 3,11 % hidrørte fra kontrakter om eksporterede militære produkter (bl.a. til Cypern), mens 5,66 % stammede fra salg af civile produkter.

(25) De græske myndigheder hævdede, at HDS' civile produktion foregik på produktionslinjer, som både fysisk og organisationsmæssigt var adskilt fra den militære produktion ([…]), og at HDS førte separate regnskaber for omkostningerne til og indtægterne fra henholdsvis den militære og civile produktion.

(26) De græske myndigheder anførte, at den militære produktion var uløseligt forbundet med de græske væbnede styrkers behov, og at der udelukkende var tale om produkter, der er omfattet af den liste over våben, ammunition og krigsmateriel, som Rådet udarbejdede i 1958 (herefter »Rådets liste fra 1958«) ([11]). I denne forbindelse fremlagde myndighederne en udtømmende oversigt over HDS' kontrakter og salg, der vedrørte militære produkter, siden 2003. Produkterne bestod i ammunition, herunder let ammunition, granater, ammunition til kampvogne, våbensystemer, infanterivåben, herunder pistoler og andre skydevåben og morterer samt produkter til luft- og rumfartsindustrien, herunder brændstoftanke og pyloner til luftfartøjer. Myndighederne forklarede desuden, at HDS' militære produktion udelukkende havde fundet sted inden for rammerne af konkrete kontrakter, og at HDS således ikke producerede til lager.

(27) Ifølge de græske myndigheder omfatter HDS' militære produktionslinjer det eneste nationale industrikompleks, der anvendes til at producere våben og ammunition i Grækenland, og de udgør således en vigtig del af Grækenlands nationale industrielle forsvarsinfrastruktur. HDS blev oprettet som en forsvarsvirksomhed og har fungeret som sådan siden etableringen. Virksomhedens infrastruktur har altid indgået i Grækenlands planlægning af det nationale forsvar, idet målet har været at tjene de nationale forsvars- og sikkerhedsmæssige interesser. Derfor måtte HDS nødvendigvis opretholde en funktionsdygtig standby-kapacitet til fremstilling af de militære produkter på Rådets liste fra 1958, som endda rakte ud over det faktiske og aktuelle behov, for at kunne beskytte Grækenlands væsentlige sikkerhedsinteresser, herunder de græske væbnede styrkers forsyningssikkerhed og operationelle autonomi, og opfylde behovene i tilfælde af kriser, mobilisering eller krig.

(28) På denne baggrund hævdede de græske myndigheder, at HDS' militære produktion var afgørende for Grækenlands nationale sikkerhed på grund af landets geopolitiske placering, som kræver, at det grundlæggende er selvforsynende, hvad angår væsentlige former for våben og ammunition.

(29) Med hensyn til eksport af militære produkter understregede de græske myndigheder, at de samlede indtægter i perioden fra virksomhedens etablering i 2004 og frem til 2011 beløb sig til 15,02 mio. EUR (3,1 % af de samlede indtægter eller 3,3 % af indtægterne fra forsvarsaktiviteter). […].

([11]) I 1958 udarbejdede Rådet en liste over våben, ammunition og krigsmateriel, for hvilke den første sætning i artikel 346, stk. 1, litra b), i TEUF finder anvendelse, som tillæg 1 til bilag D til Rådets afgørelse 255/58. Listen blev aldrig offentliggjort officielt, men den er nu offentligt tilgængelig.

(30) De græske myndigheder hævdede, at den resterende del af eksporten, som kun tegnede sig for en meget lille procentdel af HDS' samlede omsætning, vedrørte eksport til tredjelande […] på basis af kontrakter, der blev tildelt direkte til HDS. […].

(31) For så vidt angår den militære produktion forklarede de græske myndigheder sammenfattende, at formålet med de tre foranstaltninger var at understøtte en producent af militært udstyr, som spiller en afgørende rolle for forsyningen af våben og ammunition til de græske væbnede styrker. Således har HDS' drift stor betydning for Grækenlands væsentlige sikkerhedsinteresser. De græske myndigheder underbyggede deres argumentation ved at citere fra en række græske retsakter, som fastslår EBO's og PYRKAL's vigtige rolle med hensyn til at tjene Grækenlands væsentlige sikkerhedsinteresser ([12]) — en rolle, som senere er blevet overdraget til HDS.

(32) På baggrund af disse argumenter påberåbte de græske myndigheder sig udtrykkeligt artikel 346, stk. 1, litra b), i TEUF med hensyn til de undersøgte foranstaltninger, idet de hævdede, at disse foranstaltninger var nødvendige for at beskytte Grækenlands væsentlige sikkerhedsinteresser i forbindelse med fremstilling af og handel med våben, ammunition og krigsmateriel.

(33) […]

(34) De græske myndigheder erkendte, at også HDS' civile produktion medførte tab. De forklarede, at disse tab skyldtes HDS' høje driftsomkostninger, som hang sammen med, at en del af den civile produktion blev givet i underentreprise til den militære produktion for så vidt angik kontrakter med de græske væbnede styrker. Dette fandt sted, uden at der blev modregnet en tilsvarende gæld i regnskabet over den militære produktion. Desuden blev HDS' administrations- og distributionstjenester til tider brugt til både de militære og de civile produktionslinjer.

3.2. **Foranstaltning 1: Statsgarantier**

(35) De græske myndigheder hævdede, at målet med foranstaltning 1 udelukkende var at understøtte HDS' militære produktion, da lånene kun blev brugt til militære formål, som hang direkte sammen med beskyttelsen af Grækenlands væsentlige sikkerhedsinteresser. Ifølge de græske myndigheder følger det heraf, at der ikke bør foretages en vurdering af, om foranstaltning 1 indebærer statsstøtte, da den er omfattet af artikel 346, stk. 1, litra b), i TEUF. De græske myndigheder mente i denne henseende, at den militære produktion var adskilt fra den civile produktion, og at der i de retsakter, i henhold til hvilke statsgarantierne blev ydet, henvises til, at formålet med de garanterede lån var at dække virksomhedens driftsbehov i forbindelse med fremstilling af militært materiel til landet.

(36) De græske myndigheder forklarede endvidere, at det ville have været umuligt for HDS at stille nogen aktiver som sikkerhed for de pågældende lån, fordi HDS's anlæg var beskyttet af nationale sikkerhedsbestemmelser, som ikke åbnede mulighed for adgang til dem. Som sådan ville brug af virksomhedens faste ejendom til sikkerhedsstillelse ifølge de græske myndigheder være i strid med virksomhedens hensyn til den nationale sikkerhed og muligvis kunne medføre offentliggørelse af fortrolige oplysninger. Som følge heraf kunne HDS ikke optage lån fra banker ved at stille en dele af sin fast ejendom som sikkerhed. De græske myndigheder hævdede således, at årsagen til, at virksomheden ikke forsøgte at optage banklån uden statsgarantier, ikke var en manglende evne til at rejse midlerne, men snarere den kendsgerning, at den var udelukket fra at stille sikkerhed på grund af den risiko, som dette ville indebære for den nationale sikkerhed.

(37) For så vidt angår statsgarantien for et lån på 30 mio. EUR fra den græske nationalbank, Alpha Bank og EFG Eurobank i 2011 (lån nr. 10 i tabel 2 ovenfor) præciserede de græske myndigheder i deres breve af 7. august 2013 og 3. juli 2017, at HDS i sidste ende kun modtog en forudbetaling på 6 mio. EUR den 8. september 2011, og at kun 7 095 858 EUR af dette obligationslån blev udstedt den 19. marts 2013 efter bankerne tilbagetrækning. Derfor bør en eventuel fordel i kraft af denne statsgaranti ikke overstige dette beløb.

(38) Med hensyn til statsgarantien for et lån på 10 mio. EUR fra Tbank i 2011 (lån nr. 11 i tabel 2 ovenfor) præciserede de græske myndigheder ligeledes i et brev af 3. juli 2017, at HDS modtog en forudbetaling på 6 mio. EUR (heraf 3 mio. EUR den 5. juli 2011 og yderligere 3 mio. EUR den 2. november 2011). Da obligationslånet aldrig blev ydet, hævder de græske myndigheder, at forudbetalingen ikke var omfattet af en statsgaranti.

(39) Ifølge de græske myndigheder beløb de samlede statsgarantier for lån i 2011 sig således til 7 095 858 EUR og ikke 40 mio. EUR som oprindeligt anført i afgørelsen af 6. marts 2013. De græske myndigheder anfægtede ikke garantierne og lånene for de øvrige år.

([12]) Præsidentielt dekret nr. 514/1977 (reference i den nationale officielle tidende: A/165/14.6.1977); lov nr. 3978/2011 (reference i den nationale officielle tidende: FEK A/137/16.6.2011).

3.3. **Foranstaltning 2: Tilskud i 2003**

(40) De græske myndigheder hævdede, at formålet med foranstaltning 2 også udelukkende var at understøtte HDS' militære produktion, og at der ikke burde foretages en vurdering af, om der var tale om statsstøtte, da den ville være omfattet af undtagelsen i artikel 346, stk. 1, litra b), i TEUF.

(41) De græske myndigheder byggede deres argumentation på det faktum, at det […] industrianlæg, som var genstand for foranstaltning 2, udelukkende anvendes til militær produktion […] ([13]).

3.4. **Foranstaltning 3: Kapitaludvidelse i 2011**

(42) De græske myndigheder hævdede, at den beslutning, som den græske stat i sin egenskab af majoritetsaktionær traf om at foretage de relevante kapitalforhøjelser, var i overensstemmelse med den adfærd, der forventes af en markedsøkonomisk investor i en lignende situation. De påpegede, at deres afgørelse om at som aktionær forøge virksomhedens aktiekapital med henblik på at sikre dens levedygtighed var en rimelig forretningsmæssig beslutning i betragtning af dens afgørende rolle for det nationale forsvar og den nationale sikkerhed. Derfor omfattede kapitalforhøjelserne efter deres mening ikke statsstøtte. I deres brev af 3. juli 2017 bekræftede de græske myndigheder imidlertid, at de ikke lå inde med yderligere oplysninger eller dokumenter, der kunne underbygge deres bemærkninger om kapitalforhøjelser, idet de henviste til Kommissionens anmodning om, hvis det var muligt, at fremlægge en i) omstruktureringsplan for HDS, der var udarbejdet forud for beslutningen om at øge virksomhedens kapital, ii) en forudgående af staten foretaget økonomisk analyse af, om en konvertering af de fordringer, der hidrørte fra indfrielsen af garantierne, til kapital var økonomisk mere fordelagtig end en fastholdelse eller håndhævelse af disse fordringer, og iii) en forudgående af staten foretaget afkastanalyse vedrørende den friske kapital, der blev stillet til rådighed til kapitalforhøjelserne.

(43) Alt andet lige hævdede de græske myndigheder endvidere ligesom for de øvrige foranstaltninger, at formålet med foranstaltning 3 udelukkende var at understøtte HDS' militære produktion, og at der ikke burde foretages en vurdering af, om der var tale om statsstøtte, da den ville være omfattet af undtagelsen i artikel 346, stk. 1, litra b), i TEUF.

(44) For så vidt angår de relevante kapitalforhøjelsers samlede beløb hævdede de græske myndigheder i deres brev af 1. juli 2013, at dette beløb udgjorde 107,6 mio. EUR. I deres brev af 7. august 2013 fastslog de græske myndigheder imidlertid endelig, at de kapitalforhøjelser, der var omfattet af foranstaltning 3, beløb sig til en samlet kapitalforhøjelse på 158,19 mio. EUR som anført i afgørelsen af 6. marts 2013.

(45) Ud af den samlede kapitalforhøjelse på 158,19 mio. EUR hidrørte 154,19 mio. EUR fra kapitalisering af gældsposter, som HDS havde i forhold til staten. Disse gældsposter stammede fra indfrielse af garantier, der var stillet i forbindelse med foranstaltning 1, da HDS ikke kunne betale lånene tilbage. De resterende 4 mio. EUR blev stillet til rådighed i form af frisk kapital.

(46) På generalforsamlingen den 25. oktober 2010 enedes man om, at der var behov for at øge HDS' kapital. De eksakte beløb ved de forskellige kapitalforhøjelser blev imidlertid fastsat af generalforsamlingen på en række møder i løbet af 2011, hvor Grækenland afsatte de pågældende midler. Ifølge de græske myndigheder var kapitalforhøjelserne i forbindelse med foranstaltning 3 fordelt således på følgende datoer:

Tabel 4

Datoer for kapitalforhøjelser i 2011

Dato for generalforsamlingens beslutning	Beløb i EUR	Bemærkninger
4. maj 2011	109 052 604,87	Kapitalisering af gæld fra indfrielse af garantier
19. oktober 2011	42 255 180,01	
16. december 2011	2 882 919,33	
4. maj 2011	4 000 000	Betaling i kontanter
I alt	**158 190 704,21**	

([13]) […]

(47) De græske myndigheder hævdede, at kapitalforhøjelsen på 154,19 mio. EUR, der skyldtes kapitalisering af gæld, som stammede fra indfriede garantier, ikke bør betragtes som »ny« statsstøtte til HDS, da den i Kommissionens argumentation i afgørelsen af 6. marts 2013 allerede blev betragtet som statsstøtte i forbindelse med foranstaltning 1.

3.5. **Opdeling af HDS**

(48) I forbindelse med den regelmæssige gennemgang af Grækenlands økonomiske tilpasningsprogram, som foretages af de institutioner, der repræsenterer landets kreditorer (Europa-Kommissionen, Den Europæiske Centralbank og Den Internationale Valutafond), forpligtede Grækenland sig medio 2013 til at vedtage en uigenkaldelig beslutning om HDS' fremtid senest ved udgangen af august 2013. Den 27. august 2013 fremlagde de græske myndigheder deres forslag til fremtidens HDS.

(49) Ifølge dette forslag skulle HDS opdeles i en civil del og en militær del. Den civile del skulle afvikles. Den militære del skulle omstruktureres, og dens produktion skulle begrænses til produkter, der er afgørende for landets væsentlige sikkerhedsinteresser.

(50) På baggrund af drøftelser med Kommissionens tjenestegrene og repræsentanter for de øvrige institutioner forpligtede de græske myndigheder sig i et brev af 16. december 2013 til at foretage opdelingen, idet de samtidig fremlagde en handlingsplan.

(51) I kraft af virksomhedens bestyrelses beslutning af 26. februar 2014 blev processen med at opdele virksomheden indledt, og den 28. februar 2014 blev fastsat som datoen for omstruktureringen (datoen for »balancen ved omstruktureringen«). Ved bestyrelsens beslutning af 21. maj 2014 blev det fastsat, at det efterfølgende aktieselskab, som i fremtiden udelukkende skulle beskæftige sig med fremstilling af og handel med våben, ammunition og krigsmateriel med det mål at sikre Grækenlands væsentlige sikkerhedsinteresser, skulle kaldes Hellenic Defence Systems Industrial Commercial Ltd (»HDS' militære gren«). Ved den samme beslutning blev det fastsat, at det efterfølgende aktieselskab, som skulle overtage det oprindelige selskabs rent civile aktiviteter, skulle kaldes Hellenic Civilian Production Systems Industrial Commercial Ltd (»HDS' civile gren«).

(52) Ved sin beslutning af 26. maj 2014 godkendte bestyrelsen planen om at opdele virksomheden, balancen ved omstruktureringen og bestyrelsens forklarende rapport. Samme dag underskrev virksomhedens bemyndigede repræsentanter planen for opdeling af virksomheden, og planen blev fremsendt til tilsynsmyndigheden. Den 7. juli 2014 blev der fremlagt en officiel revisorberetning med henblik på at vurdere og fastsætte den bogførte værdi af de aktiver, som virksomhedens afdelinger med ansvar for forsvar og militær var i besiddelse af.

(53) Generalforsamlingen godkendte den 28. august 2014 beslutningen om opdeling af virksomheden, balancen ved omstruktureringen, bestyrelsens forklarende rapport, revisorernes beretning om den bogførte værdi af de aktiver, som det oprindelige selskab var i besiddelse af, og begge efterfølgervirksomheders mandater. Desuden blev bestyrelserne for de to efterfølgervirksomheder udpeget.

(54) Det oprindelige selskabs aktiver og produktionskapacitet blev opdelt med udgangspunkt i balancen ved omstruktureringen af 28. februar 2014. Alle aktiver med tilknytning til det oprindelige selskabs militære produktion blev overført til HDS' militære gren. De græske myndigheder hævdede, at alle disse aktiver udelukkende knytter sig til fremstilling af forsvarsrelaterede produkter som defineret i artikel 346 i TEUF.

(55) Alle aktiver, der udelukkende var knyttet til civil produktion, blev overført til HDS' civile gren. Her var der navnlig tale om

a) alle arealer, der udelukkende anvendes til civil produktion (herunder produktionsanlæg, lagerbygninger osv. på disse arealer)

b) alle former for maskiner, udstyr, transportmidler osv., der udelukkende anvendes til civil produktion

c) færdigvarer og halvfabrikata til civil brug, relevante råvarer og det oprindelige selskabs fordringer vedrørende kunder, der har købt civile produkter.

(56) Ved afgørelse nr. 22153/2014/2.10.2014 godkendte Atticaregionen opdelingen af virksomheden, opløsningen af det oprindelige selskab og etableringen af de to nye virksomheder. Denne afgørelse blev registreret i det almindelige handelsregister, og herefter blev de to efterfølgervirksomheder og deres vedtægter også opført i samme register.

4. MARKEDSVILKÅR I FORBINDELSE MED STATSGARANTIER TIL HDS (FORANSTALTNING 1)

(57) De græske myndigheder forklarede, at HDS ikke forsøgte at optage banklån uden statsgarantier, men at årsagen ikke var, at virksomheden ikke kunne rejse disse midler (betragtning 36). For så vidt angår foranstaltning 1 kunne den formelle undersøgelse således ikke blotlægge nogen samtidige tilbud om renter på lån til HDS fra og med 2004 uden statsgaranti eller tilbud om en lignende garanti fra en garant, der opererer under markedsøkonomiske forhold. For at have et faktuelt grundlag til at vurdere, om statsgarantierne for lån, der blev ydet til HDS, gav virksomheden en fordel, som den ikke ville have haft på markedsvilkår, undersøgte Kommissionen i lyset af HDS's økonomiske situation i 2004-2006 (tabel 1), på hvilke markedsvilkår en virksomhed med en kreditvurdering på CCC+ (meget risikopræget kriseramt virksomhed), D (virksomhed, der har misligholdt sine forpligtelser) eller SD (virksomhed, der til dels har misligholdt sine forpligtelser) kunne rejse finansiering på de finansielle markeder. I den forbindelse indsamlede Kommissionen finansielle data fra databasen S&P Capital IQ Platform ([14]), navnlig om credit default swap spreads (CDS) og obligationsafkast mellem 2004 og 2006.

(58) CDS er en aftale om finansielle swaps, hvor CDS-sælgeren vil give køberen (normalt referencelånets kreditor) kompensation i tilfælde af (debitors) misligholdelse af lånet. Med andre ord forsikrer CDS-sælgeren køberen mod misligholdte referencelån. Dette instrument giver et realistisk billede af, hvilken risikopræmie/hvilket garantigebyr en markedsaktør ville kræve for at forsikre mod risikoen for misligholdelse af et lån. De indsamlede data viser, at CDS-spreads for løbetider på fem år til finansielt set risikobetonede virksomheder varierede fra 4,4 % til 33,5 % mellem 2004 og 2006.

(59) Et obligationsafkast er den gevinst, som en investor får af en obligation. Det giver et godt billede af en virksomheds samlede omkostninger ved at låne (omkostningerne til selve lånet plus omkostningerne til eventuelle garantier). De indsamlede data viser, at satserne i 2004-2006 varierede mellem 12,9 % og 43,2 % for obligationer med en løbetid på et år, der var udstedt af finansielt set risikobetonede virksomheder.

5. VURDERING

(60) I denne afgørelse behandles indledningsvis spørgsmålet om anvendeligheden af artikel 346, stk. 1, litra b), i TEUF. Derefter ses der nærmere på, om der har været tale om statsstøtte efter artikel 107, stk. 1, i TEUF for så vidt angår aktiviteter eller foranstaltninger, der ikke er omfattet af undtagelsen i førstnævnte artikel. Endelig vurderes det, om den pågældende støtte kan være forenelig med det indre marked.

5.1. Anvendelighed af artikel 346, stk. 1, litra b), i TEUF

(61) I henhold til artikel 346, stk. 1, litra b), i TEUF, kan »hver medlemsstat […] træffe de foranstaltninger, som den anser for nødvendige til beskyttelse af sine væsentlige sikkerhedsinteresser, og som vedrører fabrikation af eller handel med våben, ammunition og krigsmateriel; disse foranstaltninger må ikke forringe konkurrencevilkårene inden for det indre marked for varer, som ikke er bestemt specielt til militære formål.«

(62) Rådets afgørelse fra 1958, hvori der indgår en liste over produkter, som artikel 346, stk. 1, litra b), i TEUF finder anvendelse på (»Rådets afgørelse fra 1958«), omfatter bl.a. håndskydevåben og fuldautomatiske skydevåben, artilleri, ammunition til disse våben, bomber, torpedoer, raketter, krudt og eksplosivstoffer (punkt 1, 2, 3, 4, 8 og 13 på listen). Dette betyder, at artikel 107 og 108 i TEUF for så vidt angår denne sag ikke gælder for foranstaltninger, der vedrører produkter, som er omfattet af Rådets afgørelse fra 1958, forudsat at foranstaltningerne anses for at være nødvendige for at beskytte den pågældende medlemsstats væsentlige sikkerhedsinteresser.

(63) Ifølge retspraksis skal en medlemsstat, der påberåber sig undtagelsen i artikel 346, stk. 1, litra b), i TEUF, fremlægge dokumentation for, at foranstaltningerne ikke går ud over, hvad der er nødvendigt for at beskytte deres væsentlige sikkerhedsinteresser ([15]).

(64) De græske myndigheder har hævdet, at HDS' militære produktion falder inden for anvendelsesområdet for Rådets afgørelse fra 1958, navnlig punkt 1, 2, 3, 4, 8 og 13, og at den er nødvendig for at beskytte Grækenlands væsentlige sikkerhedsinteresser, fordi HDS leverer militære specialprodukter til de græske væbnede styrker. For så

([14]) https://www.capitaliq.com
([15]) Se Domstolens dom af 16. september 1999, Kommissionen mod Spanien, C-414/97, ECLI:EU:C:1999:417, præmis 22, og Domstolens dom af 8. april 2008, Kommissionen mod Italien, C-337/05, ECLI:EU:C:2008:203, præmis 42-44.

vidt angår foranstaltning 2 har de græske myndigheder godtgjort, at moderniseringen af Aeghion-industrianlægget var nødvendig for, at de græske væbnede styrker kunne opfylde en bestemt kontrakt om fremstilling af militære produkter, der er omfattet af Rådets liste fra 1958, navnlig punkt 1.

(65) De græske myndigheder har desuden hævdet, at HDS' civile produktionslinjer var adskilt fra de militære produktionslinjer, og at de undersøgte foranstaltninger kun havde gavnet den militære produktion, som hovedsageligt blev solgt til de græske væbnede styrker.

(66) I betragtning af de argumenter, som Grækenland har fremsat, anerkender Kommissionen, at den del af HDS' produktion, der vedrører militært materiel, kan anses for at falde inden for anvendelsesområdet for artikel 346, stk. 1, litra b), i TEUF.

(67) Endvidere anfægter Kommissionen ikke den fysiske opdeling i civile og militære produktionslinjer. Imidlertid understøtter de data, som de græske myndigheder har fremlagt, ikke det argument, at HDS førte separate regnskaber for den civile og den militære produktion i den pågældende periode. Dertil kommer, at de græske myndigheder har erkendt, at de civile produktionslinjer lejlighedsvis også blev brugt til militær produktion, uden at der blev foretaget tilstrækkelig betaling, hvilket ville have været tilfældet, hvis der havde været en ordentlig opdeling af regnskaberne, og at både de militære og de civile produktionslinjer til tider gjorde brug af HDS' administrations- og distributionstjenester.

(68) I lyset af ovenstående og i mangel af separate regnskaber for de civile og militære aktiviteter kan Kommissionen ikke udelukke, at foranstaltninger rettet mod den militære produktion også kan have gavnet HDS' civile produktion og derved have forårsaget konkurrenceforvridning på det pågældende marked. Dette er tilfældet med foranstaltning 1 og 3, som uanset deres formål i bund og grund har gavnet HDS som helhed og dermed også dens civile produktion, som rent finansielt ikke blev holdt adskilt fra dens militære produktion.

(69) Kommissionen mener derfor, at foranstaltning 1 og 3 skal vurderes i lyset af traktatens bestemmelser om statsstøtte, for så vidt de kan have gavnet HDS' civile produktion. I det omfang at foranstaltningerne har gavnet fremstillingen og leveringen af militære produkter til de græske væbnede styrker, anerkender Kommissionen dog, at de på baggrund af traktatens artikel 346, stk. 1, litra b), er fritaget for en vurdering baseret på dens bestemmelser om statsstøtte.

(70) For så vidt angår foranstaltning 2 bemærker Kommissionen, at den dokumentation, som Grækenland har fremlagt, viser, at den pågældende støtte […] på ingen måde har gavnet den civile produktion.

(71) Derfor anerkender Kommissionen, at foranstaltning 2 kun har gavnet fremstillingen af de militære produkter, der er omfattet af Rådets afgørelse fra 1958, og at den var nødvendig for at kunne levere disse produkter til den græske hær. Kommissionen anerkender således, at foranstaltning 2 på baggrund af traktatens artikel 346, stk. 1, litra b), er fritaget for en vurdering baseret på dens bestemmelser om statsstøtte.

5.2. **Vurdering af, om der foreligger statsstøtte efter artikel 107, stk. 1, i TEUF**

(72) Det hedder i artikel 107, stk. 1, i TEUF, at »… statsstøtte eller støtte, som ydes ved hjælp af statsmidler under enhver tænkelig form, og som fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencevilkårene ved at begunstige visse virksomheder eller visse produktioner, [er] uforenelig med det indre marked, i det omfang den påvirker samhandelen mellem medlemsstaterne«.

(73) På grundlag af denne bestemmelse skal alle følgende betingelser være opfyldt for, at en foranstaltning kan betragtes som statsstøtte: i) Foranstaltningen kan tilregnes staten og finansieres ved hjælp af statsmidler. ii) Foranstaltningen er selektiv. iii) Foranstaltningen giver en virksomhed en økonomisk fordel. iv) Foranstaltningen fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencen, og den vil sandsynligvis påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne.

5.2.1. *Foranstaltning 1: Statsgarantier*

5.2.1.1. Statsmidler og tilregnelse til staten

(74) Statsgarantierne blev stillet direkte af den græske stat, og foranstaltning 1 kan derfor tilregnes staten.

(75) Statsgarantier bringer pr. definition statsmidler i fare, da enhver offentlig garanti indebærer, at staten muligvis kan påføres et tab af midler. Endvidere indebærer en garanti, for hvilken der ikke betales en passende modydelse, et direkte tab af finansielle midler for staten. Det gebyr på 1 %, som staten opkrævede af HDS, kan ikke betragtes som tilstrækkeligt i betragtning af virksomhedens økonomiske situation og risikoen for misligholdelse. Desuden havde HDS misligholdt flere lån helt tilbage i 2004 — før de fleste af garantierne blev stillet. Således omfattede garantierne statsmidler, både i form af muligvis mistede garantigebyrer og med hensyn til eksponering af det offentlige budget i tilfælde af misligholdelse fra HDS' side.

(76) Derfor er kriteriet vedrørende statsmidler og tilregnelse til staten opfyldt for så vidt angår foranstaltning 1. Dette har de græske myndigheder heller ikke bestridt.

5.2.1.2. Selektivitet

(77) Da garantierne blev ydet til en enkelt modtager, nemlig til HDS på ad hoc-basis, og ikke som en del af en generel økonomipolitisk foranstaltning, som alle græske virksomheder og økonomiske sektorer potentielt kunne have adgang til, er foranstaltningen selektiv.

5.2.1.3. Forekomsten af en økonomisk fordel

(78) Ifølge fast retspraksis må det med henblik på at vurdere, hvorvidt en statslig foranstaltning skal anses for at være støtte efter artikel 107, stk. 1, i TEUF, afklares, hvorvidt den virksomhed, foranstaltningen var rettet til, har opnået en økonomisk fordel, som den ikke ville have opnået på normale markedsvilkår ([16]).

(79) Der foreligger en økonomisk fordel, når en virksomheds økonomiske situation forbedres i kraft af et statsligt indgreb. En offentlig myndigheds indgriben giver dog ikke nødvendigvis modtageren en fordel og udgør derfor heller ikke statsstøtte, hvis foranstaltningen iværksættes på normale markedsvilkår, nemlig hvis den offentlige myndighed har udvist samme adfærd som en fornuftig markedsøkonomisk aktør i en tilsvarende situation. I den henseende var den græske stat den kontrollerende aktionær hos HDS på tidspunktet for de faktiske omstændigheder, og det er den fortsat. I den kapacitet har den græske stat garanteret 11 lån, der blev ydet af fem forskellige banker mellem 2004 og 2011. Det kan ikke udelukkes, at det kan være i en kontrollerende aktionærs interesse at stille garantier for lån, der ydes til en virksomhed, som vedkommende kontrollerer, da billigere finansiering kan sikre et højere afkast eller øge virksomhedens værdi, idet aktionæren dog løber en større risiko som garant. I HDS' tilfælde kunne staten imidlertid ikke forvente et sådant afkast i betragtning af virksomhedens vanskelige økonomiske situation i denne periode, som fremgår af tallene i tabel 1, og navnlig de vedvarende tab siden 2004. Derfor må rationalet og den eventuelle forrentning, der måtte knytte sig til statsgarantierne, nødvendigvis vurderes særskilt uden hensyntagen til eventuelle forventninger om afkast til aktionærer.

(80) De 11 garantier, som der er tale om, ville sandsynligvis sænke den rente, der skulle betales af de underliggende lån, navnlig ved at mindske den risiko, som de banker, der havde lånt midler til HDS mellem 2004 og 2011, påtog sig. De pågældende rentesatser varierede, men alle undtagen to var på under 5 % i den periode. I betragtning af HDS' dårlige resultater — selv isoleret set — ville ingen ansvarlig markedsøkonomisk investor have stillet finansiering til rådighed for HDS i perioden 2004-2011 på de betingelser, der knyttede sig til de 11 lån, som blev ydet mellem 2004 og 2011, hvis der ikke blev stillet garantier fra statens side.

(81) I den henseende skal der for så vidt angår de græske myndigheders påstand om, at HDS ville have kunnet opnå finansiering på markedsvilkår uden statsgaranti, skelnes mellem i) perioden fra 2004 til 2006 og ii) perioden fra 2007 til 2011. Med udgangspunkt i HDS' finansielle data i tabel 1 mener Kommissionen, at HDS i perioden fra 2004 til 2006 kunne opnå finansiering på markedsvilkår, om end på mindre gunstige vilkår, end hvis der blev stillet statsgarantier. Omvendt tyder HDS' væsentligt forringede finansielle data i perioden fra 2007 til 2011 i tabel 1 på, at virksomheden uden statsgarantierne ikke ville kunne opnå finansiering fra markedet uanset vilkårene.

(82) Selv om HDS havde lidt betydelige tab i de foregående år, og dets resultat før skat var negativt, havde virksomheden i 2004-2006 alligevel en forholdsvis stabil årlig omsætning på omkring 91-97 mio. EUR. Desuden var HDS' egenkapital stadig positiv, idet den først blev negativ i 2006 for første gang. Selv om HDS viste tegn på

([16]) Domstolens dom af 29. juni 1999, DMT, C-256/97, ECLI:EU:C:1999:332, præmis 22.

finansielle problemer i perioden 2004-2006, var de således ikke så store, at de helt kunne udelukke adgangen til finansiering i denne periode. Med hensyn til finansieringens omfang bekræfter de CDS-spreads og det obligationsafkast, der omtales i betragtning 58 og 59, at visse finansielt set risikobetonede virksomheder havde adgang til finansielle markeder i perioden 2004-2006, og de afspejler de betingelser, som denne slags virksomheder kunne opnå finansiering på. Disse markedsdata antyder, at HDS i mangel af statsgarantierne alligevel ville have haft adgang til finansiering fra markedet, dog til en garantipræmie der var væsentlig højere end 1 %.

(83) Ligeledes er der stor forskel på de lån til HDS, der vises i tabel 2, med hensyn til risikoen for misligholdelse fra garantens side — fra 10 mio. EUR i hovedstol (lån 4 fra nationalbanken i 2004) til 164 mio. EUR i hovedstol (lån 3 fra Alpha Bank i 2006). Disse forskelle afspejlede sig imidlertid ikke i højere garantigebyrer. Således er det faste gebyr på 1 %, som HDS betalte staten som kompensation for garantierne, ikke en markedsbaseret sats, da den ikke afspejler den øgede risiko ved de garanterede lån i tilfælde af misligholdelse.

(84) Derfor gav de garantier, der blev stillet i 2004-2006, HDS en økonomisk fordel, som virksomheden ikke ville have opnået på markedsvilkår. Denne fordel svarer til forskellen mellem omkostningerne til den finansiering, som HDS ville have opnået på markedet uden statsgarantierne, og den pris (basissats plus bonusser), som virksomheden rent faktisk betalte for statsgarantierne og de pågældende lån ([17]).

(85) Undersøgelsen har imidlertid ikke blotlagt nogen specifikke samtidige tilbud om renter på lån til HDS uden statsgaranti eller markedskurser for en sådan garanti. De tilgængelige markedsdata (se betragtning 58 og 59) viser finansielle instrumenter, der adskiller sig fra de lån og garantier, som HDS opnåede, navnlig med hensyn til løbetid og beløb, og de er hentet fra virksomheder, der ikke havde finansielle data svarende til dem, der vises for HDS i tabel 1 ovenfor (for 2004-2006), og en misligholdelseshistorik, som svarede til HDS', der fremgår af tabel 3 ovenfor (for 2004-2006). Endvidere kunne arten af HDS' militære produktion og aktiviteterne hos virksomhedens vigtigste kunde (de græske væbnede styrker) i de græske bankers øjne være en yderligere kommerciel tilskyndelse til at stille finansiering til rådighed for HDS, hvilket ikke gælder for ovennævnte virksomheder. Således udgør markedsdataene i dette tilfælde ikke i sig selv et præcist benchmark for de omkostninger, som HDS ville skulle betale for at rejse de samme lån på markedsvilkår i perioden mellem 2004 og 2006.

(86) For at fastslå de hypotetiske omkostninger til finansiering af de seks lån, der blev ydet i årene 2004-2006 (dvs. lån 2, 3, 4, 7, 8 og 9 i tabel 2) på markedsvilkår, har Kommissionen derfor også taget hensyn til oplysningerne i meddelelsen om referencesatsen og kalkulationsrenten (»meddelelsen fra 2008«) ([18]).

(87) I lyset af HDS' økonomiske situation i 2004-2006, som fremgår af virksomhedens finansielle data i tabel 1, og i betragtning af, at de græske myndigheder ikke har kunnet forelægge Kommissionen en plan, der viser en troværdig positiv fremtidig udvikling for virksomheden, må HDS' kreditværdighed (rating) betragtes som værende den laveste af de fem mulige ratings i meddelelsen fra 2008, nemlig »dårlig/finansielle vanskeligheder (CCC og derunder)«. Derudover blev der ikke stillet sikkerhed for de pågældende lån, og de må derfor betegnes som lån med »ringe sikkerhedsstillelse« i den inddeling i tre niveauer, der foretages i meddelelsen fra 2008. For hvert lån må markedsrenten derfor beregnes som summen af den etårige IBOR på det tidspunkt, hvor lånet blev ydet, plus 1 000 basispoint som defineret i meddelelsen fra 2008.

(88) Resultatet af ovennævnte beregning virker særlig pålideligt, da det ligger inden for de intervaller for CDS-spreads og obligationsafkast, der udpeges i betragtning 58 og 59.

(89) Derfor skal værdien af den fordel, der kan tilskrives de garantier, som staten har ydet for de lån, som HDS fik i årene 2004-2006 (som udpeget i betragtning 87 ovenfor), for hvert enkelt lån beregnes som forskellen mellem (i) markedsrenten baseret på meddelelsen fra 2008 og beregnet af lånets hovedstol som beskrevet i

([17]) Se i den henseende også Kommissionens meddelelse om anvendelsen af EF-traktatens artikel 87 og 88 på statsstøtte i form af garantier, navnlig afsnit 4.2 (EUT C 155 af 20.6.2008, s. 10).

([18]) Meddelelse fra Kommissionen om revision af metoden for fastsættelse af referencesatsen og kalkulationsrenten (EUT C 14 af 19.1.2008, s. 6).

betragtning 87 og ii) de faktiske finansieringsomkostninger, som HDS skulle dække, idet der tages hensyn til den rente, som bankerne opkrævede af lånets hovedstol, og den garantipræmie på 1 %, som staten opkrævede (se tabel 2). Disse værdier skal betragtes som beregnet og opkrævet i den periode, hvor de forskellige beløb blev stillet til rådighed for HDS.

(90) På den anden side var HDS' økonomiske situation væsentlig anderledes i perioden fra 2007 til 2011. Ifølge tabel 1 mistede HDS i 2007 en tredjedel af sin omsætning sammenlignet med de foregående år. Desuden havde virksomheden et tab (negativt resultat før skat) på det dobbelte af omsætningen, en negativ egenkapital på mere end fire gange dens omsætning og tab fra tidligere år på næsten ni gange omsætningen. HDS' negative egenkapital var i 2007 næsten fire gange større end i 2006, og den negative udvikling blev således ikke blot stabiliseret. Den blev også i vid udstrækning intensiveret. Efter 2007 er de finansielle data kun blevet forværret yderligere. HDS' omsætning er gradvist skrumpet fra 95 mio. EUR i 2006 til 39 mio. EUR i 2011, mens tabene fra tidligere år alt i alt er løbet op i 1 131 mio. EUR i 2011 sammenlignet med 443 mio. EUR i 2006. I 2011 havde HDS en negativ egenkapital på næsten 14 gange omsætningen og tab fra tidligere år på næsten 29 gange omsætningen. Endvidere viser tabel 3, at de lån, som HDS havde misligholdt, i 2007 var løbet op i et tocifret millionbeløb i euro, og at de konsekvent var øget fra 15 mio. EUR i 2007 til 90 mio. EUR i 2011.

(91) På denne baggrund mener Kommissionen, at HDS' risiko for misligholdelse af lån, som der ikke var stillet sikkerhed for, fra og med 2007 var så høj, at virksomheden i mangel af statsgarantierne ikke kunne have fået sådanne lån på markedet. Faktisk ville ingen långiver på markedet, som fik forelagt HDS' finansielle data for perioden 2007-2011 og dens misligholdelseshistorik, have indvilget i at stille nogen finansiering til rådighed for HDS uden en solid garanti eller sikkerhedsstillelse, da enhver långiver ville forvente, at denne finansiering i sidste ende ville være tabt. Ligeledes ville ingen garant på markedet efter 2007 have givet långiverne en garanti for lånene til HDS uden en forudgående engangspræmie på 100 % af lånets hovedstol, der fuldt ud sikrede mod de tab, som garanten med sikkerhed ville lide, når HDS før eller siden misligholdt lånene. Derfor udgør støtteelementet i de statsgarantier, som blev ydet til HDS i perioden 2007-2011, en engangsgarantipræmie svarende til hele hovedstolen i de garanterede lån, der skulle betales på forhånd, når hver enkelt garanti blev stillet, minus den garantipræmie, som HDS faktisk betalte for hvert lån ([19]).

(92) Kommissionen noterer sig de græske myndigheders præcisering med hensyn til det beløb, der reelt blev stillet til rådighed for HDS i forbindelse med lånet på 30 mio. EUR fra den græske nationalbank, Alpha Bank og EFG Eurobank i 2011 (garanti nr. 10 i tabel 2 ovenfor), og som udgjorde 7 095 858 EUR i stedet for de 30 000 000 EUR, der oprindeligt blev nævnt i afgørelsen af 6. marts 2013.

(93) Kommissionen noterer sig også de græske myndigheders præcisering med hensyn til statsgarantien for lånet på 10 mio. EUR fra Tbank i 2011 (garanti nr. 11 i tabel 2 ovenfor), ifølge hvilken obligationslånet aldrig blev udstedt.

(94) Kommissionen bemærker desuden, at selv om kun 7 095 858 EUR af lån 10 og intet af lån 11 i tabel 2 ovenfor faktisk er blevet stillet til rådighed for HDS, blev der ydet statsgarantier for hele beløbet på 40 mio. EUR. Det forholder sig dog således, at kun de lånebeløb, der reelt er udbetalt, tages i betragtning ved fastlæggelsen af det støttebeløb, der skal tilbagesøges, som forklaret i betragtning 135 i nærværende afgørelse. Datoerne for udstedelse fremgår af tabel 2 ovenfor.

(95) Endvidere bemærker Kommissionen, at nogle af garantierne under foranstaltning 1 blev søgt indfriet, og at staten dermed blev HDS' kreditor (foranstaltning 3). I den udstrækning, at disse misligholdelser er forekommet efter, at de pågældende garantier blev givet, har dette dog ingen betydning for hverken foranstaltningens berettigelse til statsstøtte eller den samlede økonomiske fordel. Dette skyldes, at indfrielsen af en garanti er en naturlig følge af, at en garant stiller garantien. Med andre ord skal den økonomiske fordel ved en statsgaranti, der er prissat lavere end på markedsvilkår, findes i forskellen mellem den garantipræmie, som staten opkræver, og den præmie, som en garant, der opererer under markedsøkonomiske forhold, ville have krævet. Derfor kan der være en mulig fordel ved garantipræmien, uanset om garantien indfries, og selv om det underliggende lån tilbagebetales behørigt, og långiveren ikke påberåber sig garantien. Hvis der allerede var forekommet misligholdelser på det tidspunkt, hvor der skulle stilles nye garantier, ville en garant, der opererer under markedsøkonomiske forhold, dog tage disse tidligere misligholdelser fra HDS's side i betragtning og som minimum lade den øgede risiko afspejle sig i det garantigebyr, som HDS skulle betale for nye lån, eller helt undlade at yde nogen garanti eller noget lån ([20]).

([19]) Se sag C-334/99, Tyskland mod Kommissionen, EU:C:2003:55, præmis 138, og sag C-288/96, Tyskland mod Kommissionen, EU:C:2000:537, præmis 30-31.

([20]) Se betragtning 90 i denne afgørelse.

(96) Endelig mener Kommissionen, at de græske myndigheders argument om, at HDS af sikkerhedshensyn ikke kunne stille sikkerhed for de pågældende lån, er irrelevant, når det skal vurderes, om de garantier, der indgår i foranstaltning 1, kan betegnes som statsstøtte. Da begrebet statsstøtte er et objektivt begreb, spiller det ingen rolle, hvorfor HDS ikke kunne stille nogen sikkerhed. Det eneste relevante er, at HDS ikke kunne have fået lånene i tabel 2 på de samme vilkår uden garantierne. Omvendt er lån, som der ikke stilles sikkerhed for, mere risikable for långiveren end sikrede lån, og derfor ydes de til en højere rente, som skal kompensere for den risiko, der løbes. Dette afspejles i den rente, der beregnes i overensstemmelse med meddelelsen fra 2008, som er omvendt proportional med kvaliteten af den sikkerhed, der stilles.

(97) Derfor konkluderer Kommissionen, at foranstaltning 1 har givet HDS en fordel svarende til det beløb, der er beregnet på basis af den metode, der er beskrevet i betragtning 89 ovenfor for så vidt angår de garantier, som er stillet for lån optaget i perioden 2004-2006, og i betragtning 91 for garantier, der er stillet for lån optaget i perioden 2007-2011.

(98) Med hensyn til de græske myndigheders argumenter, der opsummeres i betragtning 33 og 34 i denne afgørelse, mener Kommissionen, at en virksomheds økonomiske problemer skal vurderes objektivt på grundlag af de finansielle og økonomiske indikatorer for den pågældende virksomhed. Således bør årsagerne bag de finansielle problemer ikke som sådan mindske problemernes alvorlige karakter som påvist ved brug af de relevante finansielle og økonomiske indikatorer ([21]).

5.2.1.4. Påvirkning af konkurrencen og samhandelen mellem medlemsstaterne

(99) De pågældende foranstaltninger har gjort det muligt for HDS at finansiere både sin militære og sin civile produktion til en lavere pris end på normale markedsvilkår. Foranstaltningerne har dermed sandsynligvis fordrejet konkurrencen, idet andre virksomheder på de samme markeder har været nødt til at finansiere deres aktiviteter på markedsvilkår og operere uden tilsvarende statsstøtte.

(100) Uanset hvilken rolle HDS' militære produktion har spillet for Grækenlands væsentlige sikkerhedsinteresser, var HDS også aktiv inden for en sektor, hvor produkter til civil brug handles mellem medlemsstater.

(101) Derfor kunne foranstaltning 1 skade konkurrencen og samhandelen mellem medlemsstater.

5.2.1.5. Konklusion for foranstaltning 1 vedrørende forekomsten af statsstøtte efter artikel 107, stk. 1, i TEUF

(102) På baggrund af ovenstående konkluderer Kommissionen, at de garantier, der er defineret som foranstaltning 1, som Grækenland har ydet til HDS, og som beskrives i betragtning 15 og 16, udgør statsstøtte efter artikel 107, stk. 1, i TEUF i det omfang, at de har gavnet HDS' civile aktiviteter.

5.2.2. *Foranstaltning 3: Kapitaludvidelser i 2011*

5.2.2.1. Statsmidler og tilregnelse til staten

(103) Kommissionen bemærker, at de pågældende kapitalforhøjelser blev leveret af den græske stat. Derfor kan støtten under foranstaltning 3 tilregnes den græske stat, og den finansieres ved brug af statsmidler.

(104) Med hensyn til mængden af anvendte statsmidler er Kommissionen ikke enig med de græske myndigheder i, at en del af kapitalforhøjelserne ikke bør medregnes under foranstaltning 3, fordi der var tale om kapitalisering af gældsposter, der stammede fra indfrielse af statsgarantier (foranstaltning 1). Årsagen er, at kapitalisering af gæld, der stammer fra indfrielse af en garanti, ikke udgør en automatisk konvertering, men snarere en aktiv beslutning fra statens side om ikke at inddrive den pågældende gæld.

([21]) Se den nylige dom i sag T-220/14, Saremar mod Kommissionen, EU:T:2017:267, præmis 175.

(105) En sådan konvertering indebærer et potentielt værditab, da staten går fra at være kreditor til at være aktionær og derved giver afkald på statsmidler i form af gæld, som den beslutter ikke at inddrive. I tilfælde af likvidation af virksomheden vil en aktionær desuden pr. definition have en dårligere chance for at hente sin kapital hjem end en kreditor, og konvertering til aktiekapital af gæld til staten svarer således til at give afkald på potentielle statsmidler.

5.2.2.2. Selektivitet

(106) Da foranstaltningen blev iværksat til fordel for en enkelt virksomhed, nemlig HDS, konkluderer Kommissionen, at den var selektiv.

5.2.2.3. Forekomsten af en økonomisk fordel

(107) Som anført ovenfor er en fordel som omhandlet i artikel 107, stk. 1, i TEUF enhver økonomisk fordel, som en virksomhed ikke kunne have opnået på normale markedsvilkår. I den henseende har de græske myndigheder ikke forelagt Kommissionen nogen overbevisende dokumentation, som kan underbygge deres argument om, at de pågældende kapitalforhøjelser blev opnået på normale markedsvilkår, da staten handlede som en fornuftig markedsøkonomisk investor, og at de derfor ikke kan udgøre en fordel.

(108) Kommissionen bemærker, at de forskellige kapitalforhøjelser, som den græske stat foretog som aktionær mellem maj 2011 og december 2011, ikke byggede på en analyse af det forventede afkast af den planlagte investering, som en rationel investor ville have foretaget og taget i betragtning, før vedkommende traf en beslutning om investeringen. Ifølge Grækenland blev kapitalforhøjelserne foretaget for at sikre et levedygtigt HDS i betragtning af virksomhedens afgørende rolle for det nationale forsvar og nationens sikkerhed. I alle tilfælde var kapitalforhøjelserne ikke tilstrækkelige til at dække HDS' negative egenkapital, og de kunne således ikke betragtes som en foranstaltning, der beskytter virksomhedens værdi og støtter dens omstrukturering.

(109) I denne henseende fremgår det af oplysningerne fra Grækenland, at der ikke foreligger dokumentation for, at staten har foretaget en forudgående økonomisk analyse af, om det var økonomisk mere fordelagtigt at konvertere de fordringer, der stammede fra indfrielsen af garantierne, til aktiekapital end at opretholde eller håndhæve disse fordringer. En markedsøkonomisk kreditor ville normalt undersøge, hvad der var mest fordelagtigt rent økonomisk, før vedkommende traf en beslutning.

(110) For at kunne vurdere, om staten gav HDS en fordel, da den foretog de pågældende kapitalforhøjelser, er det nødvendigt at fastslå, om den handlede på samme måde som en markedsøkonomisk investor i en lignende situation. En markedsøkonomisk investor ville ikke træffe beslutninger ud fra almene politiske hensyn. I denne henseende kan de græske myndigheders argument om opretholdelse af en virksomhed, som er afgørende for landets væsentlige sikkerhedsinteresser, derfor ikke betragtes som en overvejelse, som en markedsøkonomisk investor ville gøre sig, og argumentet er som sådan ikke relevant for vurderingen af de pågældende kapitalforhøjelser.

(111) Selv i mangel af dokumentation for, at de græske myndigheder foretog den analyse, der omtales i betragtning 108, fremgår det tydeligt af de foreliggende tal, at en konvertering var mindre fordelagtig end status quo, hvor gældsfordringerne blev fastholdt. Faktisk udgjorde HDS' lang- og kortfristede forpligtelser 1 008 mio. EUR i 2011 ifølge virksomhedens balance. I betragtning af den allerede negative egenkapital på 537 mio. EUR, som blev opgjort samme år, og den manglende evne til at sælge virksomhedens militære aktiver ville staten sandsynligvis ikke have kunnet tilbagesøge noget af den øgede egenkapital på i alt 154,19 mio. EUR i tilfælde af afvikling af virksomheden eller videreførelse af den uden muligheder for afkast. En markedsøkonomisk kreditor ville således have fastholdt de gældsfordringer, som nødvendigvis måtte have en større sandsynlighed — uanset, hvor lille den var — for at frembringe et positivt afkast, end en konvertering til egenkapital havde. Gældsfordringer (selv fordringer uden sikkerhed) rangeres højere end aktionærers fordringer, hvad angår kreditorprioritering.

(112) De samme betragtninger gælder for tilførslen af ekstra ny kapital på i alt 4 mio. EUR. Ingen markedsøkonomisk investor ville give afkald på de tilførte beløb uden udsigt til et afkast. Dette kan udledes af, at de græske myndigheder ikke har fremlagt nogen forudgående økonomisk analyse af den fremtidige rentabilitet og af en gennemgang af HDS' hidtidige og nuværende økonomiske resultater i form af faktisk eller potentielt afkast til den

aktionær, der afspejles i tabel 1. Faktisk viser HDS' økonomiske resultater tydeligt, at virksomheden ikke har givet noget afkast af den investerede kapital siden 2004. Samtidig er egenkapitalen frem til 2011 skrumpet fra lidt positiv (41 mio. EUR) til meget negativ (– 537 mio. EUR), hvorved al den kapital, som aktionærerne har investeret, er opbrugt, og enhver hypotetisk forventning om en fremtidig forøgelse af virksomhedens værdi er væk, da der ikke foreligger nogen realistisk omstruktureringsplan for virksomheden.

(113) Kommissionen mener således, at en fornuftig markedsøkonomisk investor ikke ville have deltaget i forøgelsen af HDS' aktiekapital på disse betingelser, navnlig ikke uden en realistisk omstruktureringsplan for virksomheden, som på forhånd gav forhåbninger om at gøre HDS levedygtig igen og udsigt til et tilstrækkeligt investeringsafkast for staten som aktionær, og uden at de tal, som Grækenland fremlagde, tydede på et sådant afkast. Derfor konkluderer Kommissionen, at statens deltagelse i kapitalforhøjelserne i 2011 gav støttemodtageren en fordel svarende til hele kapitalforhøjelsernes værdi. Datoerne for udbetalingerne og deres størrelse fremgår af tabel 4.

5.2.2.4. Påvirkning af konkurrencen og samhandelen mellem medlemsstaterne

(114) Kommissionen mener af de grunde, der er anført i betragtning 99 og 100, at foranstaltning 3 kunne påvirke konkurrencen og samhandelen mellem medlemsstaterne.

5.2.2.5. Konklusion for foranstaltning 3 vedrørende forekomsten af statsstøtte efter artikel 107, stk. 1, i TEUF

(115) På baggrund af ovenstående konkluderer Kommissionen, at de kapitalforhøjelser, der er defineret som foranstaltning 3, som Grækenland har ydet til HDS, og som beskrives i betragtning 42 og 47, udgør statsstøtte efter artikel 107, stk. 1, i TEUF i det omfang, at de har gavnet HDS' civile aktiviteter.

5.2.3. *Konklusion vedrørende forekomsten af statsstøtte*

(116) I lyset af ovenstående og i det omfang, at foranstaltning 1 og 3 har gavnet HDS' civile produktion, mener Kommissionen, at de udgør statsstøtte i henhold til artikel 107, stk. 1, i TEUF.

5.3. **Ulovlig støtte**

(117) Foranstaltning 1 og 3 udgør statsstøtte og blev gennemført i strid med de anmeldelses- og standstillforpligtelser, der er fastsat i artikel 108, stk. 3, i TEUF. Foranstaltningerne udgør derfor ulovlig statsstøtte.

5.4. **Støttens forenelighed**

(118) Forbuddet mod statsstøtte i artikel 107, stk. 1, i TEUF er hverken absolut eller ubetinget. I henhold til artikel 107, stk. 2 og 3, i TEUF er det således muligt at betragte nogle former for støtte som forenelige med det indre marked.

(119) Ifølge Domstolens retspraksis er det medlemsstatens ansvar at anføre mulige grunde til foreneligheden med det indre marked og vise, at betingelserne for en sådan forenelighed er opfyldt ([22]).

(120) De græske myndigheder påberåbte sig ingen grunde til forenelighed. De insisterede på, at formålet med foranstaltning 1 og 3 udelukkende var at understøtte den militære produktion, der havde betydning for Grækenlands væsentlige sikkerhedsinteresser. Endvidere stod de fast på, at foranstaltning 3 under ingen omstændigheder kunne udgøre statsstøtte efter artikel 107, stk. 1, i TEUF, da den ikke gav HDS nogen fordel, men derimod svarede til en markedsøkonomisk investors adfærd.

([22]) Domstolens dom af 28. april 1993, Italien mod Kommissionen, C-364/90, ECLI:EU:C:1993:157, præmis 20.

(121) Da foranstaltningerne udgør statsstøtte, har Kommissionen imidlertid skønnet det passende at vurdere deres forenelighed efter artikel 107, stk. 3, litra c), i TEUF, hvoraf det fremgår, at »støtte til fremme af udviklingen af visse erhvervsgrene eller økonomiske regioner, når den ikke ændrer samhandelsvilkårene på en måde, der strider mod den fælles interesse« kan betragtes som forenelig med det indre marked.

(122) For at blive betragtet som forenelig med det indre marked i henhold til samme artikel skal støtten opfylde et klart defineret mål af fælles interesse, være nødvendig og stå i et rimeligt forhold til dette mål samt have en tilskyndelsesvirkning. I øvrigt må den ikke påvirke konkurrencen og samhandlen inden for EU i et omfang, der strider mod den fælles interesse, og samtidig skal den overholde principperne om gennemsigtighed.

(123) Kommissionen bemærker imidlertid, at den ikke kan udpege noget mål af fælles interesse, der kunne være tilstræbt med støtten, og som anført ovenfor hævdede de græske myndigheder heller ikke dette. Selv hvis HDS blev anset for at være en kriseramt virksomhed, og støttens forenelighed derfor skulle vurderes ud fra rammebestemmelserne for statsstøtte til redning og omstrukturering fra 2004, bemærker Kommissionen, at betingelserne for forenelighed i disse rammebestemmelser tydeligvis ikke er opfyldt for hverken foranstaltning 1 (statsgarantier) eller foranstaltning 3 (kapitalforhøjelser).

(124) Støtten var ikke ophævet efter seks måneder, og de græske myndigheder hverken anmeldte eller udarbejdede en omstruktureringsplan, der ville genoprette virksomhedens levedygtighed, og der blev ikke gennemført nogen foranstaltninger vedrørende kompenserende modydelser for at afbøde de konkurrencefordrejninger, som støtten forårsagede. Desuden er det ikke dokumenteret, at støtten var begrænset til det nødvendige minimum, navnlig via et betydeligt eget bidrag fra støttemodtagerne. Endelig har myndighederne heller ikke indsendt en likvidationsplan.

(125) Kommissionen har ikke identificeret nogen andre mulige grunde til foreneligheden med det indre marked af foranstaltning 1 og 3.

(126) På denne baggrund konkluderer Kommissionen, at den statsstøtte, der er ydet til HDS i kraft af foranstaltning 1 og 3, er uforenelig med det indre marked.

5.5. **Støttebeløb, der skal tilbagesøges**

(127) I henhold til traktaten og fast retspraksis er Kommissionen, når den har fundet støtte uforenelig med det indre marked, kompetent til at beslutte, at den pågældende medlemsstat skal ophæve eller ændre den ([23]). Ifølge Domstolens faste retspraksis har en medlemsstats forpligtelse til at ophæve den støtte, som Kommissionen anser for at være uforenelig med det indre marked, til formål at genetablere den tidligere situation ([24]).

(128) I den sammenhæng har Domstolen fastslået, at dette mål er nået, når modtageren har tilbagebetalt de beløb, der er tildelt som uforenelig støtte, hvorved den fordel fortabes, som selskabet har haft i forhold til sine konkurrenter på markedet, og den situation, der herskede på markedet, før støtten blev ydet, er genskabt ([25]).

(129) I overensstemmelse med retspraksis gælder i henhold til artikel 16, stk. 1, i Rådets forordning (EU) 2015/1589 ([26]) følgende: »I negative afgørelser om ulovlig støtte bestemmer Kommissionen, at den pågældende medlemsstat skal træffe alle nødvendige foranstaltninger til at kræve støtten tilbagebetalt fra støttemodtageren […]«.

(130) Da foranstaltning 1 og 3 blev gennemført i strid med artikel 108 i TEUF og skal betragtes som støtte, der er ulovlig og uforenelig med det indre marked, skal den uretmæssige fordel, som er opnået i kraft af de midler, der blev udbetalt på grundlag af disse foranstaltninger, derfor udlignes for at genetablere markedssituationen fra tiden før ydelsen af støtten. Tilbagesøgningen skal derfor omfatte den periode, hvori der blev tildelt modtageren en

([23]) Se Domstolens dom af 12. juli 1973, Kommissionen mod Tyskland, C-70/72, ECLI:EU:C:1973:87, præmis 13.
([24]) Se Domstolens dom af 14. september 1994, Spanien mod Kommissionen, forenede sager C-278/92, C-279/92 og C-280/92, ECLI:EU:C:1994:325, præmis 75.
([25]) Se Domstolens dom af 17. juni 1999, Belgien mod Kommissionen, C-75/97, ECLI:EU:C:1999:311, præmis 64 og 65.
([26]) Rådets forordning (EU) 2015/1589 af 13. juli 2015 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af artikel 108 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (EUT L 248 af 24.9.2015, s. 9).

fordel, dvs. fra tidspunktet for støttens tilrådighedsstillelse for modtageren og indtil den faktiske tilbagesøgning. De beløb, der skal tilbagesøges, bør derfor omfatte de påløbne renter frem til tilbagesøgningen. Ifølge retspraksis skal støttebeløbet tillægges renter, der påløber fra den dato, da støttemodtageren fik de pågældende midler til disposition ([27]).

(131) Kommissionen har imidlertid konkluderet, at den del af HDS' produktion, der vedrører militært materiel, kan anses for at falde inden for anvendelsesområdet for artikel 346, stk. 1, litra b), i TEUF. I det omfang, at de har gavnet denne del af produktionen, er foranstaltning 1 og 3 fritaget for en vurdering efter traktatens bestemmelser om statsstøtte. Det er derfor nødvendigt at opdele den offentlige støtte på de to produktionsdele, dvs. den militære og den civile del, for at kunne sætte tal på den uforenelige støtte, der skal tilbagesøges for den civile del.

(132) For i mangel af separate konti at kunne fastslå, i hvilket omfang den statsstøtte, der er konstateret for foranstaltning 1 og 3, har gavnet den civile produktion, vil Kommissionen, idet den følger relevant retspraksis, anvende tilnærmede værdier ved vurderingen af fordelingen mellem HDS' salg af henholdsvis militære og civile produkter. Ud fra denne vurdering vil den tildele den fordel, der er opnået i kraft af foranstaltning 1 og 3, ud fra denne vurdering ([28]).

(133) Kommissionen finder det hensigtsmæssigt at bruge den procentmæssige fordeling af salget på militære og civile produkter, som de græske myndigheder har fremlagt for perioden 2004-2011 (se betragtning 24 ovenfor), da den dækker den periode, hvor foranstaltningerne blev gennemført. I den periode udgjorde den militære produktion 94,34 % af salget, mens den civile produktion tegnede sig for 5,66 %.

(134) For så vidt angår foranstaltning 1 betyder dette, at den statsstøtte, der er ydet til de civile aktiviteter, og som skal tilbagesøges som uforenelig støtte, svarer til 5,66 % af det beløb, der er beregnet ved brug af den metode til påvisning af den økonomiske fordel, som er beskrevet i betragtning 89 for de garantier, der er ydet for lån optaget i perioden 2004-2006, og i betragtning 91 for de garantier, som er optaget i perioden 2007-2011. Fordelen har materialiseret sig i form af betaling af lavere garantigebyrer. Derfor mener Kommissionen, at støtten er blevet stillet til rådighed for støttemodtageren på det tidspunkt, hvor garantigebyrerne forfaldt for det oprindelige HDS (dvs. før opdelingen af HDS i en civil og en militær gren).

(135) Hvad angår de dele af de garanterede lån fra 2011, der ikke blev brugt ([29]), bemærker Kommissionen følgende med hensyn til størrelsen på lånets hovedstol, som skal bruges ved den metode, der beskrives i betragtning 91 ([30]). Da den græske stat forpligtede sig til at stille garantier for hele beløbet på 40 mio. EUR, skal garantierne anses for at være stillet for 40 mio. EUR. På det tidspunkt, hvor den græske stat påtog sig forpligtelsen, fik HDS faktisk rent juridisk tildelt retten til at modtage støtten på grundlag af et beløb på 40 mio. EUR, som skulle lånes. Men da HDS ikke optog lån på hele beløbet på 40 mio. EUR, bør støtten dog kun betragtes som udbetalt for så vidt angår det beløb, som virksomheden rent faktisk lånte under lånegarantien, dvs. 7 095 858 EUR for lån 10 og nul EUR for lån 11. Således gælder det, at mens hele det beløb, der er ydet i støtte (uanset om det er udbetalt), skal udgå for fremtiden ([31]), er det kun det beløb, som i realiteten er udbetalt til dato på grundlag af de garanterede lån, der skal bruges som lånets hovedstol ved beregningen af det beløb, som skal tilbagesøges, på basis af den i betragtning 91 beskrevne metode ([32]).

(136) For så vidt angår foranstaltning 3 udgør den statsstøtte, der skal tilbagesøges, 8 953 593,86 EUR ([33]).

(137) Kommissionen mener, at renterne skal beregnes ud fra de datoer, hvor støtten rent faktisk blev stillet til rådighed eller materialiserede sig for hver foranstaltning (garanti eller kapitalforhøjelse).

(138) I øvrigt har Kommissionen i en lignende sag ([34]) vurderet, at den uforenelige støtte kun burde tilbagesøges for den civile del af den støttede virksomhed for at sikre, at tilbagesøgningen ikke omfatter støtte, som ellers ville gavne de militære aktiviteter ([35]).

([27]) Rettens dom af 30. januar 2002, Keller og Keller Meccanica mod Kommissionen, T-35/99, ECLI:EU:T:2002:19, præmis 106-109.
([28]) Se betragtning 55-60 i Kommissionens afgørelse af 24. marts 2009 om statsstøtte, C 47/05 (ex NN 86/05), gennemført af Grækenland for Hellenic Vehicle Industry S.A. (ELVO), EUT L 118 af 12.5.2010, s. 81.
([29]) Naturligvis justeret, så de afspejler den ikkemilitære del af aktiviteterne, som beskrevet i betragtning (134).
([30]) Dvs. forskellen mellem hele det beløb, som der blev stillet en garanti for, nemlig 40 mio. EUR, og det beløb, der reelt blev lånt, nemlig 7 095 858 EUR. Se betragtning 92-94 ovenfor.
([31]) Dvs. retten til to statsgarantier på i alt 40 mio. EUR.
([32]) Dvs. 7 095 858 EUR.
([33]) 158 190 704,21 EUR × 0,0566.
([34]) Se ELVO, fodnote 29 ovenfor.
([35]) Se Kommissionens afgørelse vedrørende ELVO, ibid.

(139) I den foreliggende sag noterer Kommissionen sig opdelingen af HDS i to virksomheder, nemlig en militær gren og en civil gren. I lyset af fordelingen af aktiverne og produktionskapaciteten (se betragtning 54-55) udgør HDS' civile gren efterfølgeren til HDS' civile produktion. Dette baseres navnlig på den kendsgerning, at alle de aktiver, der havde en tilknytning til den civile produktion i den oprindelige virksomhed HDS, som helhed blev overført til HDS' civile gren. Dette gjaldt bl.a. al jord og alle former for produktionsanlæg, maskiner, udstyr, transportmidler, færdige og ufærdige produkter, råvarer og fordringer fra kunder, der havde købt civile produkter fra det oprindelige HDS. Desuden synes passiverne at være blevet fordelt i overensstemmelse med fordelingen af aktiverne mellem HDS' militære og civile gren. Således skal den uforenelige støtte, som stammer fra foranstaltning 1 og 3, tilbagesøges fra indtægterne og aktiverne i HDS' civile gren, mens al støtte, der stammer fra foranstaltning 1, og som måtte materialisere sig i fremtiden, skal udgå.

(140) Endelig minder Kommissionen om, at det er fast retspraksis, at det faktum, at virksomheder kan være i vanskeligheder eller gået konkurs, ikke berører forpligtelsen til at tilbagesøge uforenelig støtte ([36]). Under sådanne omstændigheder kan genetablering af situationen på markedet fra tiden før ydelsen af støtten og dermed fjernelse af konkurrenceforvridningen i princippet sikres gennem opførelse af kravet om tilbagebetaling af støtten på listen over anmeldte krav ([37]). Hvis de statslige myndigheder ikke kan tilbagesøge hele det skyldige beløb, udgør opførelsen af kravet kun en opfyldelse af tilbagesøgningspligten, hvis insolvensbehandlingen fører til en afvikling af den pågældende virksomhed, dvs. et definitivt ophør af aktiviteterne ([38]).

6. **KONKLUSION**

(141) Foranstaltning 2 er undtaget fra traktatens bestemmelser om statsstøtte i medfør af traktatens artikel 346, stk. 1, litra b). De dele af foranstaltning 1 og 3, der blev tildelt HDS' militære produktion, er også undtaget fra traktatens bestemmelser om statsstøtte i medfør af traktatens artikel 346, stk. 1, litra b).

(142) Foranstaltning 1 og 3 udgør statsstøtte i henhold til artikel 107, stk. 1, i TEUF i det omfang, at de har gavnet HDS' civile produktion. Grækenland har ulovligt gennemført denne statsstøtte i strid med artikel 108, stk. 3, i TEUF, og støtten er uforenelig med det indre marked. De beløb, der er tildelt HDS' civile produktion, skal tilbagesøges —

VEDTAGET DENNE AFGØRELSE:

Artikel 1

Den offentlige støtte, som Grækenland i 2003 ydede til Hellenic Defence Systems S.A. i forbindelse med gennemførelsen af en investeringsplan for modernisering af Aeghion-industrianlægget, er undtaget fra bestemmelserne om statsstøtte i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde i medfør af samme traktats artikel 346, stk. 1, litra b).

Foranstaltningerne til fordel for Hellenic Defence Systems S.A. i form af i) statsgarantier i perioden 2004-2011 og ii) statens bidrag til virksomhedens kapitalforhøjelser i 2011 er undtaget fra bestemmelserne om statsstøtte i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde i medfør af samme traktats artikel 346, stk. 1, litra b), i den udstrækning, at foranstaltningerne vedrører virksomhedens militære produktion.

Artikel 2

Den statsstøtte, der er ydet til Hellenic Defence Systems S.A. i form af i) statsgarantier i perioden 2004-2011 og ii) statens bidrag til virksomhedens kapitalforhøjelser i 2011 blev ydet ulovligt af Grækenland i strid med artikel 108, stk. 3, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde og er uforenelig med det indre marked i den udstrækning, at foranstaltningerne vedrører virksomhedens civile produktion.

([36]) Domstolens dom af 14. september 1994, Spanien mod Kommissionen (»Merco«), C-42/93, ECLI:EU:C:1994:326, præmis 33; Domstolens dom af 17. november 2011, Kommissionen mod Italien, C-496/09, ECLI:EU:C:2011:740, præmis 72.
([37]) Domstolens dom af 29. april 2004, Tyskland mod Kommissionen (»SMI«), C-277/00, ECLI:EU:C:2004:238, præmis 85.
([38]) Domstolens dom af 11. december 2012, Kommissionen mod Spanien (»Magefesa«), C-610/10, ECLI:EU:C:2012:781, præmis 104 og den nævnte retspraksis.

Artikel 3

1. Grækenland skal tilbagesøge den i artikel 2 omhandlede uforenelige støtte fra støttemodtagerens efterfølger, dvs. Hellenic Civilian Production Systems Industrial Commercial Ltd.

2. Den støtte, der skal tilbagesøges, pålægges renter fra det tidspunkt, hvor den blev udbetalt til støttemodtagerne, og indtil den er tilbagebetalt.

3. Beløbene beregnes med renters rente i overensstemmelse med kapitel V i Kommissionens forordning (EF) nr. 794/2004 ([39]) og Kommissionens forordning (EF) nr. 271/2008 ([40]) om ændring af forordning (EF) nr. 794/2004.

4. Grækenland skal indstille alle udestående betalinger af den i artikel 2 omhandlede støtte med virkning fra datoen for vedtagelsen af denne afgørelse.

Artikel 4

1. Tilbagesøgning af den støtte, der henvises til i artikel 2, skal være øjeblikkelig og effektiv.

2. Grækenland efterkommer denne afgørelse senest fire måneder efter meddelelsen deraf.

Artikel 5

1. Senest to måneder efter meddelelsen af denne afgørelse sender Grækenland følgende oplysninger:

a) det samlede beløb (hovedstol og renter), som støttemodtageren skal tilbagebetale

b) en detaljeret beskrivelse af allerede trufne og planlagte foranstaltninger med henblik på at efterkomme denne afgørelse

c) dokumentation for, at støttemodtagerne har fået påbud om at tilbagebetale støtten.

2. Grækenland underretter løbende Kommissionen om resultaterne af gennemførelsen af de nationale foranstaltninger, der er vedtaget i henhold til denne afgørelse, indtil tilbagesøgningen af den i artikel 2 nævnte støtte er afsluttet. Grækenland indsender på Kommissionens anmodning straks oplysninger om, hvilke foranstaltninger der allerede er truffet eller planlagt for at efterkomme afgørelsen. Grækenland giver tillige detaljerede oplysninger om de støttebeløb og renter, støttemodtagerne allerede har tilbagebetalt.

Artikel 6

Denne afgørelse er rettet til Den Hellenske Republik.

Udfærdiget i Bruxelles, den 20. november 2017.

På Kommissionens vegne
Margrethe VESTAGER
Medlem af Kommissionen

([39]) Kommissionens forordning (EF) nr. 794/2004 af 21. april 2004 om gennemførelse af Rådets forordning (EU) 2015/1589 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af artikel 108 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (EUT L 140 af 30.4.2004, s. 1).

([40]) Kommissionens forordning (EF) nr. 271/2008 af 30. januar 2008 om ændring af forordning (EF) nr. 794/2004 om gennemførelse af Rådets forordning (EF) nr. 659/1999 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af EF-traktatens artikel 93 (EUT L 82 af 25.3.2008, s. 1).